

Núm. 79 (Tardor 2025)
ISSN 2386-4753

Ressenya: Vicent Galiana & Alejandro Llinares (Eds.) (2024)

**Llegir la història:
Repensar les fronteres, reinventar les pràctiques**

Miquel Faus Faus

Miquel Faus Faus

Universitat de València, Estat espanyol
miquel.faus@uv.es

Citació

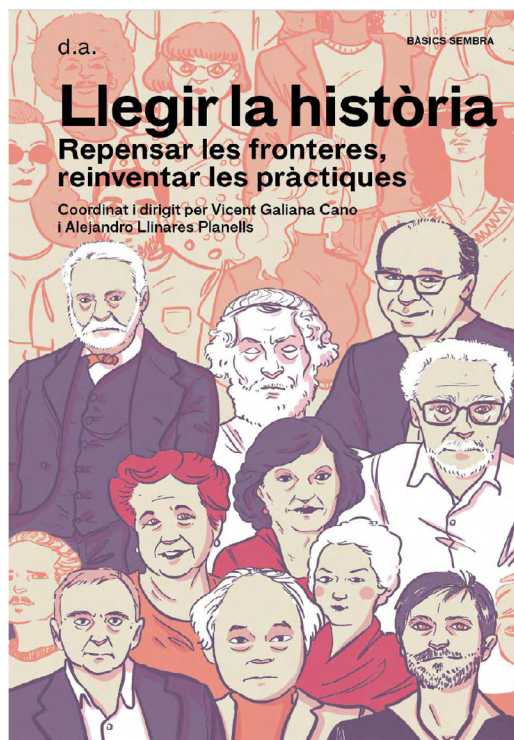
Faus Faus, Miquel (2025). Ressenya del llibre:
Vicent Galiana Cano & Alejandro Llinares Planells (Eds.)
(2024). *Llegir la història: Repensar les fronteres, reinventar
les pràctiques*, 261 pp., *Caplletra. Revista Internacional de Filolo-
gia*, 79, 283-285. <https://doi.org/10.7203/caplletra.79.30664>

Fitxa bibliogràfica

Vicent Galiana Cano & Alejandro Llinares Planells (Eds.),
*Llegir la història: Repensar les fronteres, reinventar les pràc-
tiques*, Carcaixent, Sembra Llibres, 2024, 261 pp., ISBN 978-
84-10198-19-7.

Data de recepció: 26/03/2025

Data de publicació: 23/09/2025

Una de les majors bretxes existents entre disciplina acadèmica i docència als instituts la trobem en la ciència històrica. Mentre que el món de la recerca i de la universitat ha deixat enrere els discursos noucentistes sobre gestes nacionals sustentades en grans processos polítics, puntuats per l'eventual conflicte bèl·lic i amb reconeguts protagonistes masculins, l'educació secundària continua reproduint, d'una manera o altra, els tradicionals esquemes explicatius. La prova més evident la trobem en fullejar qualsevol llibre d'història de l'ESO o batxillerat, en els quals es repeteix generació d'estudiants rere generació el mateix contingut i estructura, tal volta matisat

Aquest treball és subjecte a una llicència de [Reconeixement 4.0 Internacional de Creative Commons \(CC by 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

© 2025 Miquel Faus Faus

en els darrers anys amb un breu quadre de text al final de cada tema on s'explica el paper de les dones a la Revolució Francesa o a la repressió franquista.

Eludir aquest obstacle és, sens dubte, una tasca complicada. Fa temps que els vasos comunicants que uneixen l'acadèmia amb l'educació secundària no flueixen com deuen i no són poques les veus que demanen una reforma profunda dels continguts impartits als instituts. Dit això, l'obra de Galiana i Llinares es presenta com una proposta per a superar part de les mancances existents al currículum de les assignatures d'història emprant com a ferramenta la literatura.

En primer lloc, *Llegir la història* és una font rica de recursos per a l'aula. El llibre és un recull de vint-i-cinc perspectives escrites per diversos autors des de les quals abordar un aspecte de la història a partir d'un text literari. Formalment, cadascuna d'aquestes s'organitza d'una forma semblant: s'introdueix una temàtica menystinguda en el currículum de secundària, es presenta un text a partir del qual es tractarà la qüestió i es proposen activitats relacionades. L'estructura més o menys fixa planteja dos avantatges. D'entrada, facilita al professorat la immediata posada en pràctica d'aquestes activitats. Però, també, la possibilitat que puguin servir com a model per a l'elaboració de noves propostes per part del personal docent.

Les obres seleccionades són de natura variada, anant des de la mateixa font primària o el text coetani, fins a la novel·la o el còmic actual. En molts casos, destaca la cura amb la qual s'han seleccionat els llibres. Prenc el cas del capítol de Jacob Mompó, qui s'ha decidit per una ficció d'Escartí (qui també participa en el volum) titulada *Els cabells d'Absalom*. Qualsevol historiador al qual se li presente una novel·la sobre inquisició i moriscos es mostrarà immediatament escèptic davant la quantitat de llicències artístiques que l'autor puga haver pres. Tanmateix, quan se selecciona un text narratiu d'un escriptor que, a més a més, és filòleg i historiador, se sap que el risc queda minimitzat.

Cronològicament, el volum cobreix quasi tota la història occidental, des de la Grècia homèrica fins a la Guerra Freda. Tot i això, bona part de les propostes se centren en l'etapa contemporània, la qual, d'altra banda, també és la predominant en continguts a secundària. De qualsevol manera, s'hi troben a faltar referències al món romà i andalusí que podrien haver acabat d'arrodonir una obra molt que ja és molt completa.

Més enllà de presentar propostes d'aula, el llibre té un fil conductor que apareix de forma més o menys evident en tots els capítols: la voluntat de fomentar en l'alumnat l'esperit crític. En aquest sentit, destaquen els capítols que aborden problemàtiques històriques i actuals complexes a partir del recurs literari. El primer de tots, escrit per Alma Brell, destaca per establir una agosarada comparació entre el concepte d'hospitalitat a la Grècia homèrica i la presència cada cop major de nouvinguts a les aules. De sobte, la narració més antiga d'occident esdevé un mitjà útil per parlar sobre refugiats i immigrants a l'Europa del segle XXI, alhora que els alumnes es familiaritzen amb els comportaments d'una societat mil·lenària. El capítol del mateix Galiana sobre *La buena letra* de Chirbes també planteja debats complexos de manera adaptada al context de secundària. Així, la repressió cultural i econòmica sobre la quotidianitat s'explica amb una combinació de ferramentes que parteixen de la novel·la i es combinen amb articles de premsa i la història oral.

En altres casos, les propostes tracten idees d'enorme actualitat historiogràfica i amb profundes ramificacions en els discursos públics. Caldria destacar la proposta de Javier Fajardo sobre la conquesta feudal a partir de la *Crònica* de Jaume I. Tractar el cas particular de la fundació i colonització del regne de València com una experiència coherent amb allò que estava succeint a la resta de l'occident medieval no és una idea nova a l'acadèmia i ja fa dècades que s'alimenta amb desenes de treballs especialitzats. Tanmateix, es tracta d'un pensament poc estés dins de la cultura general i l'imaginari col·lectiu, en els quals encara perviuen mites de caràcter fundacional completament infundats, però repetits any rere any en les commemoracions del 9 d'Octubre. En aquest sentit, confrontar des de les aules idees preconcebudes i carregades de contingut ideològic és clau.

Molts dels capítols intenten reivindicar també personalitats marginades de la narrativa general, d'entre els quals sobreixen els dedicats a les dones. Diverses propostes reivindiquen la perspectiva de gènere amb un exercici de desconstrucció del discurs històric. El fragment de Laura Peris sobre Olympe de Gouges qüestiona els discursos d'igualtat de la Revolució Francesa en recollir informació sobre la seua segregació de la política pública. Aquesta proposta obliga els estudiants a confrontar els discursos sobre els ideals revolucionaris amb la pràctica que realment va caracteritzar l'esdeveniment i la narrativa que d'aquest ha perviscut.

L'última característica definitiva del llibre és la voluntat de reconciliar la literatura amb la didàctica de la història. Ja hem parlat extensament de les múltiples possibilitats que podem extraure de les diferents propostes d'activitats i texts. Tanmateix, el plantejament de Galiana i Llinares va molt més enllà. Els autors es posicionen inequívocament a favor d'introduir les obres literàries com a materials de classe, aprofitant-les alhora com a complement dels continguts programats i com a incentiu per a fomentar la lectura entre els alumnes. En aquest sentit, el benefici de les situacions plantejades al llibre és doble, explorar noves perspectives històriques i intentar superar la manca d'interés lector mitjançant el treball amb les obres de manera tutelada pel professor.

En resum, el llibre *Llegir la història* proporciona tot un seguit de ferramentes per a millorar els continguts de les assignatures d'història i plantejar a l'alumnat noves maneres d'entendre la literatura. La novetat de l'obra és que va més enllà d'una llista de situacions d'aprenentatge amb les quals complementar el temari, sinó que hi aporta mitjans per a fomentar el pensament crític i la comprensió de la societat actual, alhora que s'estimula la lectura activa entre els estudiants.